

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Pedagog, nauczyciel, doradca, terapeuta w sytuacji zróżnicowania kulturowego”, Poznań, 7 kwietnia 2016 roku

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Pedagog, nauczyciel, doradca, terapeuta w sytuacji zróżnicowania kulturowego” odbyła się i została zorganizowana przez Zakład Pedeutologii oraz Zakład Poradnictwa Społecznego na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu we współpracy z Kołem Naukowym Edukacji Międzykulturowej oraz Studenckim Kołem Naukowym Poradnictwa Społecznego „poMOC”.

Podjęmując problematykę funkcjonowania dzisiejszego pedagoga, nauczyciela, doradcy, terapeuty, należy mieć na uwadze przemiany kulturowe, które zachodzą we współczesnym świecie. Obecnie dzięki procesom globalizacji otwierają się granice międzypaństwowe, co generuje wzrost aktywności migracyjnej ludności poszukującej lepszych warunków własnej egzystencji. Choć Polska jest krajem, w którym imigracja jest zjawiskiem nowym, nadal o relatywnie niewielkiej skali, to jednak nie można nie zauważyć postępującej intensyfikacji przepływu mieszkańców naszego kraju, co przyczynia się do zróżnicowania kulturowego społeczeństwa i mnogości kultur w jego obrębie. Zmiany zaistniałe w Polsce po 1990 roku spowodowały również ujawnienie się mniejszości narodowych oraz etnicznych zamieszkujących historycznie nasz kraj. To wymaga wprowadzenia wielu teoretycznych i praktycznych działań w celu harmonijnego rozwoju grup mniejszościowych oraz ich integracji z polskimi obywatelami. Ponadto jesteśmy dzisiaj świadkami wzrastającej liczby uchodźców, którzy obok instytucjonalnych i prawnych rozwiązań potrzebują dodatkowego wsparcia, aby poradzić sobie z dramatyczną sytuacją, w której się znaleźli. Wzrastające zróżnicowanie kulturowe staje się coraz bardziej znamiennej cechą współczesnego świata i tym samym wyzwaniem dla wszystkich ludzi, szczególnie tych, którzy w codziennej pracy stykają się z cudzoziemcami czy członkami mniejszości narodowych oraz etnicznych.

Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom, pracownicy i doktoranci Zakładu Pedeutologii oraz Zakładu Poradnictwa Społecznego zorganizowali spotkanie naukowe osób pracujących na co dzień z osobami odmiennymi kulturowo, tj. przedstawicieli placówek oświatowych, nauczycieli i działaczy społecznych oraz reprezentantów środowisk akademickich: pedagogów, psychologów, socjologów, politologów, kulturoznawców, antropologów, a także

innych reprezentantów dyscyplin społecznych i humanistycznych zainteresowanych problematyką naukowego spotkania. Celem konferencji było podjęcie refleksji wokół teorii, które na trwałe wpisały się w rozwój myśli naukowej nad wielokulturowością/międzykulturowością i znalazły szerokie uznanie w środowisku akademickim, szkolnym, pozarządowym, oraz prezentacja dobrych praktyk pedagogicznych i wyników badań nad wybranymi zagadnieniami z zakresu wspierania i codziennej pracy w środowisku zróżnicowanym kulturowo.

Organizatorzy zaproponowali następujące obszary tematyczne rozważań: przedszkole i szkoła wobec zjawiska wielokulturowości, szkolnictwo wyższe a migracje edukacyjne, poradnictwo dla cudzoziemców, pomoc migrantom w kryzysie migracyjnym i w sytuacjach traumatycznych, instytucje i organizacje wspierające osoby odmienne kulturowo oraz dobre praktyki w warunkach zróżnicowania kulturowego w Polsce i na świecie. Zarysowane kręgi tematyczne miały jedynie charakter propozycji wstępnej, a ich ostateczny kształt został ustalony w oparciu o propozycje wystąpień zgłaszane przez zainteresowanych udziałem w konferencji. W wyniku analizy zgłoszeń organizatorzy podjęli decyzję o wyznaczeniu ośmiu sekcji tematycznych: czterech w części przedobiedniej (sekcja nr 1: „Praktyczna egzemplifikacja wsparcia cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w szkole”, sekcja nr 2: „Pomoc psychopedagogiczna dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych”, sekcja nr 3: „Nauczyciel w sytuacji zróżnicowania kulturowego”, sekcja nr 4: „Problematyka różnic kulturowych w perspektywie międzynarodowej”), oraz czterech w części poobiedniej (sekcja nr 5: „Przykłady dobrych praktyk w środowisku akademickim”, sekcja nr 6: „Poradnictwo, terapia wobec wyzwań wielokulturowości”, sekcja nr 7: „Działalność projektowa w warunkach zróżnicowania kulturowego na świecie”, sekcja nr 8: „Szkoła wobec zjawiska wielokulturowości”).

Interdyscyplinarny charakter konferencji pozwolił na ogłęd tej rzeczywistości z perspektywy różnych dyscyplin naukowych reprezentowanych przez uczestników wydarzenia. Grupę prelegentów stanowili głównie pedagodzy, psychologowie oraz socjologowie. Należy dodać, iż w konferencji wzięły udział osoby znajdujące się na różnych szczeblach rozwoju naukowego: studenci, doktoranci, doktorzy oraz samodzielni pracownicy nauki. W przedsięwzięciu uczestniczyło łącznie 73 prelegentów z 35 ośrodków naukowych, instytucji oświatowych oraz organizacji zajmujących się edukacją.

Patronat honorowy nad konferencją objęli: prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik – dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne oraz Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej. Komitet Naukowy konferencji stanowili: prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik (dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska (prodziekan ds. planowania i sprawozdawczości naukowej, studiów podyplomowych i promocji, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. zw. dr hab. Jerzy Nikitorowicz (kierownik Katedry Edukacji Międzykulturowej, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet w Białymstoku), prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak (Zakład Ewaluacji Instytucji Edukacyjnych, Wydział Pedagogiczny, Uniwersytet Warszawski, przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Pedago-

gicznego), prof. UwB dr hab. Wioleta Danilewicz (prodziekan ds. nauki, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet w Białymstoku), prof. UwB dr hab. Mirosław Sobecki (dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet w Białymstoku), prof. UAM dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik (kierownik Zakładu Edukacji Wielokulturowej i Badań nad Nierównościami Społecznymi, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. UAM dr hab. Tomasz Gmerek (Zakład Edukacji Wielokulturowej i Badań nad Nierównościami Społecznymi, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. UAM dr hab. Marek Budajczak (Zakład Poradnictwa Społecznego, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Komitet Programowy konferencji tworzyli pracownicy i doktoranci Zakładu Poradnictwa Społecznego (prof. UAM dr hab. Marek Budajczak, dr Joanna Kozielska, dr Agnieszka Skowrońska-Pućka, dr Grażyna Teusz, mgr Aneta Baranowska – sekretarz, mgr Dorota Dolata) oraz pracownicy i doktoranci Zakładu Pedeutologii (dr Grażyna Barabasz, dr Mateusz Leszkowicz, dr Krzysztof Wawrzyniak, mgr Magdalena Andrys, mgr Katarzyna Banaszak – sekretarz, mgr Elżbieta Leszczyńska, mgr Michał Szott).

Komitetowi Naukowemu oraz Komitetowi Programowemu przewodniczyli kierownicy dwóch wymienionych zakładów: prof. zw. dr hab. Magdalena Piorunek (Zakład Poradnictwa Społecznego, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) oraz prof. dr hab. Stanisław Dylak (Zakład Pedeutologii, Wydział Studiów Edukacyjnych, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), którzy uroczystie przywitani zebranych słuchaczy oraz wprowadzili ich w plan wydarzenia, a także ukazali obszary tematyczne, wokół których mają oscylować dalsze obrady. Prof. zw. dr hab. Magdalena Piorunek w swoim wystąpieniu zwróciła uwagę na potrzebę wielokulturowego dyskursu i dyskursu o wielokulturowości, natomiast prof. zw. dr hab. Stanisław Dylak wskazał na różnice w podejściach: wielość kultur oraz metakultura w edukacji. Następnie prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik dokonał otwarcia konferencji.

W dalszej kolejności uczestnicy spotkania mieli okazję wysłuchać wielu ciekawych oraz inspirujących referatów, które zostały wygłoszone podczas sesji plenarnej. W główny nurt rozważań wprowadziła uczestników, w swoim i prof. zw. dr hab. Jerzego Nikitorowicza imieniu, dr Anna Młynarczuk-Sokołowska z Uniwersytetu w Białymstoku, przedstawiając zadania, jakie stoją dzisiaj przed edukacją międzykulturową. Następnie głos zabrał prof. UwB dr hab. Mirosław Sobecki, który w swoim wystąpieniu zwrócił szczególną uwagę na pedagogiczną perspektywę komunikacji międzykulturowej w wymiarze religijnym. Z kolei prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza wskazała na (meta)analityczną wartość założeń teorii konstrukcji kariery M. Savickasa. Jako czwarta głos zabrała prof. UAM dr hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik, która zaprezentowała kompetencje doradcy zawodowego w warunkach zróżnicowania kulturowego. Kolejną prelegentką była prof. UAM dr hab. Hanna Mamzer (Instytut Socjologii, Wydział Nauk Społecznych UAM). Podkreśliła ona istnienie granicy tolerancji, która rzadko jest uwzględniana w kontekście edukacji wielokulturowej. Prof. UwB dr hab. Wioleta Danilewicz przybliżyła uczestnikom konferencji pojęcie pętli migracyjnej, wskazując na wybrane konsekwencje przemiesz-

czeń granicznych. Obrady sesji plenarnej zamknął prof. UAM dr hab. Tomasz Gmerek, który przedmiotem swoich rozważań uczynił funkcjonowanie nauczyciela w różnych modelach edukacji wielokulturowej.

Po przerwie odbyły się obrady w czterech sekcjach tematycznych. Pierwszą sesję, zatytułowaną „Praktyczna egzemplifikacja wsparcia cudzoziemców oraz przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych w szkole”, poprowadził dr Krzysztof Wawrzyniak z Zakładu Pedagogologii (WSE UAM). Prof. UAM dr hab. Iwona Piotrowska w swoim referacie dokonała charakterystyki kręgów kulturowych na świecie, a także wyjaśniła ich znaczenie i sens, co według autorki pozwala na zrozumienie innego sposobu postrzegania świata oraz odmiennych wartości, którymi kierują się przedstawiciele wyróżnionych kręgów kulturowych. Następnie dr Anna Fornalczyk-Lipska zarysowała kwestię zróżnicowania kulturowego w najnowszej polskiej literaturze dziecięcej i porównała niniejszy stan rzeczy z sytuacją w Stanach Zjednoczonych, gdzie literatura wielokulturowa od dawna stanowi nieodłączny element programów nauczania. Z kolei dr Sylwia Zydek przedstawiła wrocławski projekt edukacyjny „Edukacja w miejscach pamięci”, realizowany z myślą o uczniach szkół podstawowych. Kolejnym prelegentem była mgr Megi Bibiluri, która swoje rozważania skierowała w stronę przykładowych form pomocy na rzecz uchodźców wewnętrznych w Gruzji. Następną prelekcję wygłosiła mgr Angelika Figiel, prezentując dobre praktyki w obszarze edukacji wielokulturowej w Społecznym Gimnazjum nr 20 w Warszawie. Przedostatni referat, autorstwa mgr Agnieszki Wieszczewskiej, obejmował charakterystykę autorskiego projektu pod tytułem „Wrocławskie ścieżki tolerancji”, ukazujący, w jaki sposób nieformalne sposoby edukacji mogą umożliwić uczniom lokalnych szkół średnich zapoznanie się z różnorodnością kulturową Wrocławia na zasadzie własnej aktywności badawczej. Niniejszą sekcję tematyczną zamknęła prezentacja mgr Katarzyny Woźniak na temat głównych działań i rozwiązań wspierających edukację dzieci imigrantów w krajach Unii Europejskiej.

Druga sekcja, pod tytułem „Pomoc psychopedagogiczna dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych”, została poprowadzona przez dr Joannę Kozielską z Zakładu Poradnictwa Społecznego (WSE UAM). Pierwsza prelekcja, przedstawiona przez dr Magdę Kalkowską, obejmowała rozważania na temat przebiegu procesu integracji dzieci i młodzieży z polskim tłem migracyjnym w Niemczech. Ich doświadczenia ukazano z perspektywy uczniów, rodziców, nauczycieli, a wybrane zagadnienia zilustrowano na przykładzie weryfikacji empirycznych autorki. Następnie głos zabrała dr Joanna Kozielska, która przybliżyła uczestnikom sekcji zagadnienia poradnictwa zawodowego dla młodzieży migrującej zarobkowo. W referacie dr Jolanty Piekarskiej podjęta została refleksja nad różnorodnymi formami szkolnych inicjatyw, mających na celu przygotowanie uczniów na przyjęcie w placówce dzieci uchodźców. Autorka wskazała między innymi na koordynowany przez siebie „Festiwal Trzech Kultur”, który może stanowić przykład dobrej praktyki przedstawionej z perspektywy czynnego nauczyciela. W kolejnym wystąpieniu lic. Paulina Szydłowska skupiła się na próbie udzielenia odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób można wspierać powracające dziecko? Prelegentka przywołała nie tylko trudności doświadczane przez dzieci w nowym środowisku szkolnym, ale również ich zasoby, takie jak dwujęzyczność, znajomość kraju emigracji, a także

doświadczenie funkcjonowania w innej kulturze niż rodzima. Mgr Aneta Baranowska wskazała na tutoring jako formę wsparcia dzieci cudzoziemskich. W referacie zostały scharakteryzowane jego etapy, cele i zadania w odniesieniu do procesu adaptacji dzieci imigrantów do zróżnicowanego kulturowo otoczenia. Mgr Oksana Kotormus omówiła ideę pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom odmiennym kulturowo, natomiast mgr Marcin Lerka przybliżył słuchaczom proces organizacji Wewnętrznej Szkoły Doradztwa Zawodowego jako formy wsparcia cudzoziemców. Głównym celem wystąpienia mgr Magdaleny Zaborowskiej była prezentacja doświadczeń w zakresie wykorzystania diagnozy językowo-pedagogicznej oraz indywidualnej pracy z dzieckiem i rodziną w pracy wychowawcy międzykulturowego w ośrodku dla cudzoziemców na warszawskim Targówku, prowadzonym przez Fundację dla Wolności. Podczas ostatniej prelekcji lic. Agnieszka Nymś zaprezentowała trudności Romów polskich w obszarze adaptacji do systemu edukacyjnego.

Trzecią sekcję tematyczną pod hasłem „Nauczyciel w sytuacji zróżnicowania kulturowego” moderował prof. UAM dr hab. Marek Budajczak z Zakładu Poradnictwa Społecznego (WSE UAM). W pierwszym wystąpieniu w niniejszej sekcji, autorstwa dr hab. Małgorzaty Pamuły-Behrens, uwaga została skupiona na wynikach badań pilotażowych w zakresie postaw i przekonań nauczycieli na temat dzieci migrantów w szkole i pracy z nimi oraz oceny przygotowania nauczycieli do pracy z uczniem cudzoziemskim. Kolejny referat, prof. UAM dra. hab. Marka Budajczaka, dotyczył funkcjonowania pedagoga wobec wizji i realiów „spójności społecznej” i „uspójniania społecznego”. Prezentacja dr. hab. Przemysława E. Gębała miała na celu przybliżenie słuchaczom dotychczasowych wyników weryfikacji empirycznych na polu dość szeroko pojmowanej dydaktyki języka polskiego jako drugiego wraz z obszarem kształcenia przyszłych specjalistów w zakresie nauczania cudzoziemców polszczyzny. Dr Emilia Śmiechowska-Petrovskij przedstawiła autorski program kształcenia przygotowujący do wykonywania zawodu nauczyciela w placówkach przedszkolnych i klasach I–III szkoły podstawowej oraz do pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi wynikającymi między innymi z sytuacji migracji i reemigracji. Omówiony program był realizowany w formie studiów podyplomowych od 2014 roku na Wydziale Nauk Pedagogicznych UKSW. Mgr Anna Katarzyna Charko zaprezentowała wykorzystanie tekstów z antropologii kulturowej w pracy edukacyjno-wychowawczej pedagoga i polonisty w gimnazjum, natomiast mgr Aleksandra Gancarz dokonała analizy działań podejmowanych przez nauczycieli na rzecz uczniów osiedlających się w Polsce z rodzicami na podstawie ustawy o repatriacji. Przytoczone przykłady stanowiły część wyników badań adaptacji szkolnej dzieci polskich repatriantów, które były prowadzone w województwie dolnośląskim, opolskim i śląskim. Przedostatnie wystąpienie, mgr Ewy Kobyleckiej, miało na celu podjęcie próby zrozumienia pojęcia „kompetencji międzykulturowej” z perspektywy psychologii na podstawie modelu rozwoju wrażliwości międzykulturowej Miltona J. Bennetta oraz na bazie opartego na teorii ugruntowanej modelu Darli Deardorff. W ósmym referacie mgr Katarzyna Książkowska wskazała na rolę nauczyciela w kreowaniu społeczeństwa wielokulturowego.

Czwartą sekcję moderowała dr Grażyna Teusz z Zakładu Poradnictwa Społecznego (WSE UAM). Tematyka rozważań w niej podjętych oscylowała wokół problematyki dotyczą-

cej różnic kulturowych w perspektywie międzynarodowej. Autorem pierwszej prelekcji był dr Tarzycjusz Buliński, który podkreślił różnice dotyczące miejsca i funkcji szkoły oraz nauczyciela w dwóch odrębnych światach społecznych: w kulturze Indian E'ñepá z Amazonii wenezuelskiej oraz w kulturze narodowej Wenezuelczyków, mocno zbliżonej do kręgu kultur euroamerykańskich (zachodnich). Następnie dr Joanna Kapica-Curzytek zaprezentowała europejskie doświadczenie i dylematy w drodze do integracji w procesie budowania zintegrowanego społeczeństwa. Kolejne ciekawe wystąpienie zostało poprowadzone przez dr Magdalenę Ziółkowską-Kuflnięską i miało na celu ukazanie działalności katalońskiej szkoły Centre Municipal de Formació per a Persones Adultes – Call Gallifa jako przykładu zapobiegania wykluczeniom społeczno-kulturowym grup imigranckich z Maroka, Rumunii, Peru, Chile, Senegalu, Argentyny, Boliwii mieszkających w Hiszpanii. Z kolei mgr Patryk Kaczmarek w swoim referacie wskazał na pojęcie solidarności jako warunku edukacji międzykulturowej w ramach pedagogicznego ujęcia filozofii Richarda Rorty'ego. Mgr Paweł Kalinowski oraz mgr Marek Brdak podkreślili, że wielokulturowość miasta Berlina odzwierciedla wysoki poziom umiędzynarodowienia klubów piłkarskich, w których trenerzy współpracują z zawodnikami pochodzącymi z państw o różnych tradycjach kulturowych i wychowawczych. Następnie zaprezentowano wyniki badań, w których starano się uwypuklić zróżnicowanie osobowości 20 piłkarzy nożnych reprezentujących barwy klubu SV Berliner Brauereien, pochodzących z Ekwadoru, Turcji, Niemiec, Burkina Faso, Wietnamu, Chin, Chorwacji, Francji i Paragwaju, na tle ogólnej populacji polskiej. Referat mgr Sary Núñez Torrado oraz mgr Doroty Dolaty zobrazował różnice w podejściu wobec uczniów imigrantów w hiszpańskim systemie edukacji oraz zachęcił do refleksji – czy podejmowane działania są adekwatne do celu, jakim jest integracja cudzoziemskich uczniów z hiszpańskimi rówieśnikami. Przedostatnią prezentację wygłosiła mgr Barbara Vusic, która zwróciła uwagę na formy promowania wielokulturowości w perspektywie działalności australijskich placówek edukacyjnych. Ostatni głos w niniejszej sekcji tematycznej zabrał Wojciech Oronowicz, odnosząc się do wybranych zagadnień związanych ze zróżnicowaniem w zakresie seksualności, w nawiązaniu do obecnej sytuacji migracyjnej ludności, ze szczególnym uwzględnieniem homoseksualności oraz ograniczania zachowania i praw kobiet przez patriariat.

Po przerwie obiadowej uczestnicy zebrali się ponownie w salach wykładowych, aby kontynuować dyskusję i obrady w czterech kolejnych sekcjach tematycznych. Piąta sekcja miała na celu przybliżenie przykładów dobrych praktyk w środowisku akademickim, a jej moderatorem był dr Mateusz Leszkowicz, reprezentujący Zakład Pedeutologii (WSE UAM). Pierwsza prelekcja, prowadzona przez mgr Katarzynę Banaszak, obejmowała działalność Koła Naukowego Edukacji Międzykulturowej na rzecz dialogu kultur w środowisku akademickim. Następnie głos zabrała mgr Magdalena Kozula, która opisała uczestnikom sekcji działania Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu w zakresie organizacji kursów adaptacyjno-językowych oraz ich wpływu na funkcjonowanie studentów zagranicznych (w tym przede wszystkim z Ukrainy) w społeczności uczelni. W referacie dr Magdaleny Kulety-Hulboj podjęta została refleksja nad możliwościami wykorzystania oraz korzyściami metody Open Spaces for Dialogue and Enquiry (Otwarte przestrzenie dla dialogu i dociekań, OSDE) w edukacji międzykul-

turowej na studiach pedagogicznych. W kolejnym wystąpieniu mgr Aleksandra Matyja wskazała na wyniki kilkuletnich dociekań empirycznych dotyczących sytuacji studentów cudzoziemskich na przykładzie Uniwersytetu Wrocławskiego. W centrum zainteresowania autorki znalazły się przede wszystkim kwestie integracji (zarówno ze studentami polskimi, jak i ze studentami cudzoziemskimi) oraz szeroko pojmowany kontakt z elementami kultury polskiej. Podczas ostatniej prelekcji lic. Katarzyna Bogucka zaprezentowała projekt „Studenci UAM bez Granic”, realizowany cyklicznie przez Koło Naukowe Edukacji Międzykulturowej, działające na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM.

Temat szóstej sekcji brzmiał następująco: „Poradnictwo, terapia wobec wyzwań wielokulturowości” i został poprowadzony przez dr Grażynę Teusz z Zakładu Poradnictwa Społecznego (WSE UAM). Pierwsze wystąpienie w niniejszej sekcji, autorstwa prof. UAP dr hab. Roberta Bartela, związane było z przedstawieniem zasadniczych cech znaków i symboli w oparciu o dokumentację z sesji arteterapeutycznych przeprowadzonych z klientami pochodzącymi z różnych środowisk i kultur w Pracowni Terapii przez Sztukę działającą przy Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Gnieźnie. Kolejny referat, dr hab. Alicji Czerkawskiej, miał na celu przybliżenie słuchaczom wybranych przykładów dobrych praktyk poradniczych istniejących we Wrocławiu i ukazania obszarów niezagospodarowanych, które wymagają uwagi i podjęcia kierunkowych działań. Prezentacja mgr Katarzyny Marchewki dotyczyła specyfiki pracy psychoterapeutycznej z osobami pochodzącymi z krajów arabskich i muzułmańskich. Zaproponowany referat przyjął formę praktycznych wskazówek w oparciu o wyniki badań empirycznych oraz doświadczenia terapeutów transkulturowych. Lic. Katarzyna Szolc przedstawiła praktyczne wykorzystanie edukacji międzykulturowej na przykładzie projektu „Bibliodrama i metody twórcze” realizowanego przez Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”. Dr Katarzyna Waszyńska zaprezentowała możliwe obszary działania (w kontekście występujących problemów, jak również pojawiających się możliwości) w sytuacji, gdy psychoterapeutycznej pomocy szukają osoby z różnych krajów (innych niż kraj pochodzenia psychoterapeuty), natomiast dr Grażyna Teusz dokonała analizy dylematów i konsekwencji wielokulturowości w procesie terapeutycznym. W siódmym referacie dr Adam Zemełka podjął próbę zdefiniowania coachingu w kontekście międzykulturowym, wskazując za innymi badaczami, że aspekt kulturowy nie stanowi podstawy do tworzenia nowej odmiany coachingu.

Kolejne obrady w siódmej sekcji tematycznej, zatytułowanej „Działalność projektowa w warunkach zróżnicowania kulturowego na świecie”, były moderowane przez dr Grażynę Barabasz, pracownika Zakładu Pedagogiki (WSE UAM). Prof. nadzw. dr hab. Beata Orłowska w swoim referacie dokonała charakterystyki projektu „Gorzów – Przystań w obszarze wielokulturowego spotkania”. Następnie dr hab. Małgorzata Stopikowska zarysowała obraz działań organizacji pozarządowych, zajmujących się prewencją nadużyć i przestępstw na tle kulturowym, zakładanych przez osoby z pochodzeniem migracyjnym, jak również przez ofiary przemocy. Autorka przybliżyła słuchaczom wypracowane modele skutecznych procedur postępowania w sytuacjach nadużyć implikowanych argumentem kulturowym. Z kolei dr Grażyna Barabasz przedstawiła działania polskich obywateli na rzecz krajów rozwijających

się w ramach projektu „Wspieranie kształcenia nauczycieli w oparciu o aktywne metody nauczania w zakresie planowania i organizacji pracy własnej w szkołach w Biharamulo”, dofinansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Kolejnym prelegentem była dr Ewa Sowa-Behtane, która swoje rozważania skierowała w stronę działalności Stowarzyszenia Rodzin Wielokulturowych jako organizacji pozarządowej reprezentującej interesy osób odmiennych kulturowo. Następne wystąpienie poprowadziła mgr Beata Płuciniczak-Motowidło, prezentując dobre praktyki w obszarze uwzględnienia różnorodności kulturowej i językowej w kontekście kształtowania usług bibliotecznych według zaleceń Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich (IFLA) oraz praktyk stosowanych w bibliotekach zagranicznych. Mgr Mateusz Sikora przybliżył projekt „Obywatelskość 2.0”, zrealizowany na Litwie wśród polskich obywateli, a którego celem była integracja osób o bardzo zróżnicowanej tożsamości. Przedostatni referat, mgr Sylwii Szulc, obejmował charakterystykę działalności organizacji pozarządowych na rzecz integracji cudzoziemców starających się o nadanie statusu uchodźcy ze społecznością lokalną w gminie Dragacz. Niniejszą sekcję tematyczną zamknęła prezentacja mgr Anny Żądło na temat efektywnych metod w edukacji medycznej, medycynie ratunkowej i profilaktyce zdrowotnej w Kenii w oparciu o udział w projekcie Wolontariat Polska Pomoc Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Ostatnia sekcja tematyczna, która cieszyła się równie wysokim zainteresowaniem jak pozostałe, dotyczyła działań podejmowanych przez szkołę wobec zjawiska wielokulturowości. Moderatorem obrad była dr Iwona Chmura-Rutkowska, reprezentująca Zakład Socjologii Edukacji (WSE UAM). Autorką pierwszej prelekcji była prof. UAM dr hab. Iwona Piotrowska, która podkreśliła znaczenie dwujęzycznego nauczania geografii w fizyczno-geograficznym oraz wielokulturowym poznawaniu świata, a także przedstawiła wyniki badań przeprowadzonych w klasach dwujęzycznych w szkole ponadgimnazjalnej w Poznaniu oraz we Francji. Następnie dr Iwona Chmura-Rutkowska zaprezentowała analizy oficjalnych podstaw programowych i podręczników szkolnych, które wskazują na powszechny problem reprodukcji w treściach i na ilustracjach stereotypowych poglądów na temat różnych kultur, narodów oraz ich przedstawicieli. Kolejne ciekawe wystąpienie zostało poprowadzone przez mgr Agnieszkę Kozakoszczak i miało na celu ukazanie doświadczeń, rekomendacji oraz wyzwań dotyczących współpracy pomiędzy szkołami, asystentami międzykulturowymi lub osobami zatrudnionymi na stanowisku pomocy nauczyciela oraz organizacjami pozarządowymi. Z kolei mgr Urszula Majcher-Legawiec w swoim referacie wskazała na techniki pracy z uczniem z barierą językową na zajęciach przedmiotowych w polskiej szkole. Mgr Monika Nawracka podkreśliła, że edukacja to przede wszystkim praca z językiem i nad nim, w której różnorodność jest warunkiem sine qua non. W wystąpieniu ukazała refleksję nad kulturą, nauczaniem języka oraz podejściem refleksyjnym (wzmocnionym perspektywą action research) jako użytecznymi narzędziami nauczających i osób odpowiedzialnych za kształt życia szkolnego. Przedostatnia prezentacja należała do mgr Agnieszki Nowakowskiej, która przedstawiła wyniki obserwacji życia szkolnego litewskojęzycznego liceum w Puńsku oraz polskojęzycznego gimnazjum w Wilnie. Prelegentka zwróciła uwagę, iż działania szkoły prowadzą do wykreowania wśród uczniów tożsamości lokalnej, która opiera się na przywiązaniu do

ojczyzny prywatnej – lokalnej kultury, przeszłości, zwyczajów i języka. Ostatni głos w niniejszej sekcji tematycznej zabrał mgr Rafał Płasek, odnosząc się do treści dotyczących wielokulturowości w aktualnie dostępnych podręcznikach do klasy pierwszej (*Nasz elementarz*) i drugiej („Nasza szkoła”) szkoły podstawowej oraz dołączonych do nich programów nauczania, na bazie których autor podjął próbę interpretacji jawnego i ukrytego programu szkolnego w zakresie tematyki wielokulturowości.

Zamknięcia sekcji tematycznych dokonali moderatorzy, którzy podziękowali wszystkim prelegentom za udział w spotkaniu. Zaprezentowali się w nich nie tylko przedstawiciele nauki, ale także praktycy podejmujący na co dzień działania w kierunku wspierania osób odmiennych kulturowo. Różnorodna tematyka prelekcji, mających miejsce podczas konferencji oraz podejmowane w trakcie obrad dyskusje potwierdziły potrzebę kontynuowania organizacji pokrewnych spotkań naukowych w przyszłości.

W programie Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej znalazły się również propozycje czterech 1,5-godzinnych spotkań szkoleniowych. Dwa z nich zostały skierowane do doktorantów oraz pracowników uczelni wyższych i instytucji: szkolenie nr 1 pod tytułem „Historie tworzą ludzi, którzy tworzą historie” – seria filmowa „Narracje Migratorów” jako narzędzie wspierania integracji w klasie wielokulturowej (prowadzenie: mgr Agnieszka Kozakoszczak, trenerka antydyskryminacyjna, członkini zarządu i koordynatorka programu edukacyjnego w Fundacji na rzecz Różnorodności Społecznej) oraz szkolenie nr 2 pod tytułem „Między integracją a odrzuceniem. Perspektywa cudzoziemców i społeczeństwa przyjmującego – przypadek Poznania” (prowadzenie: mgr Karolina Sydow, antropolożka kultury, członkini Centrum Badań Migracyjnych UAM, doktorantka w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM). Dwa kolejne spotkania zostały zrealizowane z myślą o studentach: szkolenie nr 3 pod tytułem „Streetworking – metoda (od)dawania głosu cudzoziemcom” (prowadzenie: mgr Agata Kochaniewicz, doradczynie cudzoziemców w punkcie Migrant Info Point, badaczka migracji, trenerka z zakresu wielokulturowości) oraz szkolenie nr 4 pod tytułem „Jak przeżyć zderzenie z ‘górami lodowymi’? – czyli rzecz o stresie akulturacyjnym” (prowadzenie: mgr Katarzyna Banaszak, doktorantka Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, koordynatorka międzynarodowych projektów w Afryce oraz w Ameryce Południowej, opiekun Koła Naukowego Edukacji Międzykulturowej). Wszystkie szkolenia spotkały się z dużym zainteresowaniem i stanowiły doskonałą okazję do zastosowania, zdobytej podczas wcześniejszych wystąpień, wiedzy w wymiarze praktycznym.

Konferencji towarzyszyły trzy wystawy fotograficzne. Pierwsza z nich pod tytułem „Pedagogzy na krańcu świata, czyli o tanzańskich nauczycielach, ich uczniach i szkołach” została wykonana przez doktorantów i pracowników Zakładu Pedagogiki. Druga wystawa nosiła tytuł „Jeden dzień z życia dziecka w Centrum Terapeutycznym PUNTITI – Cochabamba, Boliwia”, a jej autorką była członkini Koła Naukowego Edukacji Międzykulturowej. Trzecia wystawa pod tytułem „Wspólnie tworzymy jeden Poznań”, była częścią kampanii Migrant Info Point oraz Miasta Poznania i miała na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat różnorodności mieszkańców miasta i płynących z niej korzyści.

Konferencja naukowa spotkała się z dużym zainteresowaniem wśród odbiorców i przyczyniła się do stworzenia platformy, umożliwiającej wielopłaszczyznową i interdyscyplinarną refleksję, dyskusję oraz wymianę doświadczeń i poglądów na temat funkcjonowania nauczyciela, pedagoga, doradcy i terapeuty w sytuacji zróżnicowania kulturowego. Zgromadzone teksty konferencyjne zostaną wydane po pozytywnej procedurze recenzyjnej w formie artykułów w numerach monotematycznych czasopisma „Kultura – Społeczeństwo – Edukacja”, wydawanym na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

mgr Katarzyna Banaszak, mgr Aneta Baranowska

Sprawozdanie z Seminarium Naukowego „Edukacja i film. Obrazy filmowe współczesnej młodzieży – ujęcie pedagogiczne”, Poznań, 14 maja 2015 roku

Seminarium Naukowe „Edukacja i film. Obrazy filmowe współczesnej młodzieży – ujęcie pedagogiczne” odbyło się 14 maja 2015 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zorganizowane zostało przez pracowników Zakładu Pedagogicznych Problemów Młodzieży.

W zaproszeniu do udziału w Seminarium, organizatorzy pisali: „Obrazy filmowe można jednak potraktować także jako element dyskursu edukacyjnego i jako taki mogą stać się przedmiotem badań pedagogicznych. Chodzi o ujęcie filmu jako materiału badawczego odnoszącego się do istotnych dyskusji pedagogicznych. Proponujemy spojrzenie na film przez okulary badacza i pedagoga. Interesują nas w szczególności problemy młodzieży współczesnej w obrazach filmowych oraz ich wykorzystanie w badaniach naukowych lub w edukacji przyszłych pedagogów”.

Seminarium miało charakter interdyscyplinarny, łączyło badania społeczne z analizami kulturowymi. Składało się z trzech powiązanych części, w czasie których paneliści zaprezentowali różnorodne sposoby interpretacji filmów pełnometrażowych, krótkich form, a także teledysków. Tym samym wpisało się w ciąg badań nad edukacyjnymi znaczeniami kultury popularnej i masowej, w tym badań nad wpływem kultury popularnej na tożsamość młodzieży¹ które rozwijane są w polskiej pedagogice między innymi przez badaczy związanych z Wydziałem Studiów Edukacyjnych UAM.

Uczestników Seminarium oraz przybyłych gości przywitały: kierownik Zakładu Pedagogicznych Problemów Młodzieży prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska oraz prof. UAM dr hab. Eva Zamojska, przewodnicząca Komitetu Naukowego Seminarium. Następnie Dzie-

¹ Por. Z. Melosik, *Kultura popularna i tożsamość młodzieży: w niewoli władzy i wolności*, Kraków 2014; A. Cybal-Michalska, *Dyskursy kultury popularnej w społeczeństwie współczesnym*, Kraków 2011.